

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”
nyelvhasználati verseny országos döntőjére

a gimnáziumi versenyzők
számára

Sátoraljaújhely
2006

1. Állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

Aki nyitott füllel jár a magyar életben, tudja, mennyire megromlott a magyar kiejtés az utóbbi két évtized alatt. /Kodály Zoltán/

- a)
- b)
- c)
- d)

2. Nevezze meg a példamondat szavainak végén aláhúzott toldalékok fajtáját!

Azokat az egyszerű dalokat, amelyeket csak egyes földművelő falusi emberek énekelnek, s a nép körében nincsenek elterjedve, nem tekinthetjük a népzene mintáinak.

- a)
- b)
- c)
- d)

3. Mit jelentenek a felsorolt *hang-* előtagú összetett szavak?

- a) hangírás
- b) hangjáték
- c) hangjegy
- d) hangkép

- a)
- b)
- c)
- d)

4. Mit jelentenek az irodalmi idézetekben aláhúzott szavak?

A búzát ez idáig a földesúr ette meg, csak a köles meg a hajdina volt a jobbágvé.

/Móricz Zsigmond/

S a summás sárgul, mint az asztag. /József Attila/

Koldus, rossz álmú zsellér ébred. /József Attila/

- a)
- b)
- c)
- d)

5. Hányféle jelentését ismeri a *korona* szónak? Írjon legalább hatot!

- a)
- b)
- c)
- d)
- e)
- f)

6. A *vendéglő* milyen régebbi megnevezéseit ismeri? Soroljon fel legalább négyet!

- a)
- b)
- c)
- d)

7. Keresse meg és húzza alá a kakukktojást az alábbi két szócsoporthoz! Választását indokolja is!

- I. a) népdal
- b) műdal
- c) furdal
- d) kardal

- II. a) cérnaszál
- b) fűszál
- c) hajszál
- d) kuszál

Indoklás:

- I.
- II.

8. Adja meg az *abszolút* melléknév négyféle magyar megfelelőjét az alábbi jelzős szerkezetek előtagjaként!

- a) szabály
- b) igazság
- c) engedély
- d) tudás

9. Egészítse ki a felsorolt utótagokat a megfelelő állatnévvel, és írja le, mit jelentenek az így keletkezett összetett szavak?

- a) hűség
- b) szorgalom
- c) lelkű
- d) vérű

- a)
- b)
- c)
- d)

10. Fejezze ki egyetlen szóval az Illyés Gyula által leírt tárgy nevét!

egypár házilag

összeszerkesztett lécdarab,

hat-hét acélhúr rajta, egy

libatoll, vagy egy kis faszeg.

11. Lehetőleg pontosan fogalmazza meg, milyen jelenség a *délibáb*!

.....
.....
.....
.....

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondat hangsúlyait és szüneteit!

Rettentően kíváncsi lennék arra: mitől van az, hogy a keleti nyelvekben a hódolat szóban és írásban roppant körülményesen és tekervényesen nyilvánul meg.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

Mi az egység ha mindannyian egyet akarunk ha mindannyian másképpen is akarjuk azt az egyet már akkor is egység az a különböző felfogás vitát virágzik s a vita felismerések és tisztázások gyümölcseit érleli csak jóindulat kell hozzá és megértés egymás irányában tudni és megérteni azt hogy az is jót akar aki másképpen akarja a jót mint én

/Wass Albert/

14. Az ismert jelölések alkalmazásával *elemesse* mondatrészek szerint a következő mondatot; készítse el az *ágrajzát* is!

Az egri vár védőinek elszántsága miatt a török harmadszor is eredménytelenül támadta az ágyúgolyókkal szétlyuggatott bástyát.

15. Elemezze a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi példamondatokat!

- a) Az emberi test nemcsak túléli a fizikai megterhelést, hanem alkalmazkodni is képes hozzá.
- b) A sárgabarack Magyarország stratégiai gyümölcse lehetne, ha az illetékesek felismernék azt a benne rejlő lehetőséget, hogy tavasztól késő őszig terem.
- c) Bálint Sándor fontosnak tartotta, hogy a nép fogalmába ne csak a parasztságot foglalja bele, hiszen a hagyomány, a népi kultúra és a vallásosság közös kincs.
- d) Gyakran halljuk, hogy a legnagyobb tehetségek sosem írtak egy sort sem, mert belepusztultak a tehetségükbe, még mielőtt kibontakozhattak volna.

- a)
- b)
- c)
- d)

16. Állapítsa meg, milyen műfajba sorolhatók az alábbi szövegrészletek!

- a) Földgázt talált Szolnok közelében egy olajkutató társaság.
- b) Ez a mű az ifjúság örökszép himnusza, melyben Benedek Elek emléket állít szótlan egyszerűségükben tiszteletre méltó, életformában, szokásokban mozdulatlan, erkölcsi fogalmaikban puritán őseinek, iskolapajtásainak, kollégiumi tanárainak, és mindenekelőtt a Székelyföld népének.
- c) Jómódú nemesi családból származtam; atyám neve volt Ásvai József. Már gyermekkoromban hajlamokat árultam el a festészethez és a költészethez: eléggé jól talált arcképeket rajzoltam és festettem ismerősökről és városi kitűnőségekről; saját gyermekkori arcképem most is megvan nálam. Kilenc éves koromban két versem jelent meg a hírlapokban.

- a)
- b)
- c)

17. Indokolja meg, miért hibásak a következő példamondatok! Írja le azt is, hogyan hangoznának helyesen!

- a) Az utazás eltartott egy 40 percig.
Helyesen:
Indoklás:
.....

- b) A törvénytől azt várják, hogy lehetővé tegye a hiteles és teljes adatok megszerzésének és feldolgozásának lehetőségét.
Helyesen:
Indoklás:
.....

c) Az iskolának a részére folyóiratokat is megrendeltünk.

Helyesen:

Indoklás:

d) A szövetkezetek fontos részévé váltak a gazdaság számára.

Helyesen:

Indoklás:

18. Írjon két-két közmondást és szólást a *nap* kulcsszóval! Értelmezze is őket!

közmondások:

a)

Értelmezése:

b)

Értelmezése:

szólások:

c)

Értelmezése:

d)

Értelmezése:

19. A megadott szómagyarázat alapján válaszoljon egy-egy *-izmus* végű szóval!

- a) a haza és a szülőföld önzetlen szeretete:
- b) oktalan, kíméletlen rombolás:
- c) az embert, az emberi egyéniség szabad fejlődését középpontba állító középkori eszmeáramlat:
- d) fizetésért, foglalkozásként űzött sportolás:

20. Írjon egy rövid levelet települése önkormányzatának, amelyben a diákönkormányzat nevében kéri a lakóhelyén használaton kívül álló kosárlabdapálya rendbetételét!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....